

CONTRIBUTORI LA TEZAURUL CULTURAL-ARTISTIC BUCUREȘTEAN^{1*}

prof. univ. dr. Ioan Opreș

Pentru Al. Saint-Georges a lucrat N. Iarotzky din Iași, adunând valoroase și consistente donații de la familiile Handoca, Krupenski, Bogdan, Tischler, Akerman, Oiser Goldner, contesa de Cimaș, ing. Bejan sau dr. Dimitrovici.

De la teatrele și operele țării, le-au venit în mod regulat afișele și programele de sală.

Dăruind în iunie 1926 tabloul *Doamna G.* de Artur Verona, avocatul bucureștean Arthur Garvin dorea „ca lucrările de artă să se înmulțească și să puteți alcătui un muzeu care să ne mândrească pe toți.”²

Pe profesorul Victor Urechia de la Școala Politehnică din București l-au ajutat eforturile muzeografului Al. Saint-Georges, așa că „suirea în podul casei a dat rezultate neașteptate”, printre altele găsim un portret al lui V.A. Urechia (1894), „pitit” de frica nemților, pe care l-a donat muzeului. I. Șuțu a dăruit, tot la sugestia lui Al. Saint-Georges, un tablou al lui Ion Berindei (autor F. Walach, 1889) și altul al surorii acestuia, Maria, executate la moșia lor Doagele din Teleorman.³

Flatat de atenția lui Saint-Georges, Virgil Lupescu din Florica (Argeș), și-a oferit — interesat bănește „față de nevoile vieții” — bunurile din colecție, între care teracote romane, manuscrisul *Psalmlui lui David* (1656), o bucată din clopotul Mitropoliei „spart de nemți”, medalii.⁴

I.L. Bobeanu, nepot al lui Ipolit Strâmbu, a dăruit, în 1934, două pensule, cataloage de expoziții, 10 medalii ale artistului (între ele una a jubileului de 25 de

1. *Vezi introducerea la acest articol — rezultat din comunicarea prezentată la sesiunea științifică a Muzeului Municipiului București (17.IX.2009) — publicată în revista *Magazin Istoric*, sub titlul „Muzeul Al. Saint-Georges și contribuția sa la bogăția culturală a Bucureștilor”. Unele date biografice privind-l pe Alexandru Saint-Georges se regăsesc în respectivul articol, iar altele sunt semnalate de Ioana Blănaru și Ștefan Păun în volumul *Muzeul „Al. Saint-Georges”*, apărut la Editura Cartea Universitară (București, 2007).

2. Cf. act de donație a portretului în mărime naturală a Mathildei Gherghely (București, 1903), înregistrat abia la nr. 69/1.VI.1934, loc cit., inv. 617, dosar 1/1934, f.141.

3. Cf. scrisoarea lui Victor Urechia din 15.II.1931 și scrisoare de mulțumire către I. Șuțu, 23.X.1931, loc. cit., inv. 617, dosar 1/1934, f. 7–8, 22.

4. Vezi în scrisoarea lui Virgil Lupescu, 22.VI.1934, loc. cit., dosar 58, f. 5.

ani a liceului românesc din Bitolia) și mai multe acte personale ale acestuia.⁵

Alt colecționar, Nicolae Butculescu a crezut că medalia în bronz dedicată lui (1927), cea de botez dedicată principelui Mircea (1913), un lacăt vechi și trei chei, ca și 11 peceti în ceară se pot adăuga celor adunate în muzeu.⁶

De la comandamentul Legiunii de Jandarmi Dâmbovița s-a trimis muzeului „1 kg bani de aramă vechi găsiți îngropați în pământ de niște locuitori pe raza comunei Cojasca”, iar Inspectoratul General al Jandarmeriei a transmis 77 monede de aramă (date 1811–1820) găsite la Foltești-Covurlui.⁷ Și Legiunea de Jandarmi Prahova a îmbogățit muzeul cu două monede de 100 lei falsificate, în 1932, de un șofer din Băicoi!⁸

Inspectoratul General al Jandarmeriei le-a trimis 3 monede găsite la Gura Văii (jud. Bacău), câte au rămas dintr-un tezaur găsit de locuitorul Vasile Garabet și vândut lui Kain Marcu, ce l-a valorificat.⁹

Din Basarabia, Pretura plasei Secureni (jud. Hotin) a trimis muzeului o monedă veche găsită în comuna Mihăileanca, lângă Nistru și o imagine a schitului Sf. Nicolae din Neporotova.¹⁰

Sculptorul C. Baraschi a dăruit muzeului primul său autoportret (ipsos, 1923), ca și bustul prof. dr. Hortolomei (1935).¹¹ Un viticultor de la Ceptura (jud. Prahova), I.T. Bobeanu, a dăruit în acel an, prin Fr. Storck, actele personale ale pictorului și profesorului de la Academia de Arte Frumoase, Ipolit Strâmbu.¹² La fel, un alt sculptor —Borgo Prund Ghencinsky— și-a donat lucrarea *Bucur Ciobanul* (lemn de nuc, 1932).¹³ De la Ana N. Gregoriade (născută Aricescu) s-a primit o donație generoasă: mai multe tablouri în ulei, între care și cele ale lui C.D. Aricescu, Iulia C.D. Aricescu și Constanța C.D. Aricescu.¹⁴ Iar de la Maria Hagi Moscu s-a primit bustul lui Nicolae N.St. Hagi Moscu (realizat de către Fr. Storck tatăl), reprezentându-l pe acesta ca elev al Școlii fiilor de militari din Craiova.¹⁵ Și mai consistentă apare donația făcută de Lucrezia Karnabatt, care pe lângă arhivă, icoane valoroase pe lemn și sticlă, a adăugat portretele ei și soțului, D. Karnabatt, pictate de Sever Burada, alături de alte

5. Cf. scrisoare de mulțumire, nr. 68/14.XI.1934, idem, f. 29.

6. Cf. scrisoare de mulțumire, nr. 51/23.X.1934, loc. cit., dosar 58, f. 26.

7. Cf. adresele nr. 1966/19.V.1933 și nr. 2479/3.XI.1934, loc. cit., inv. 617, dosar 1/1934, f. 129–130.

8. Cf. adresa nr. 103/1.VI.1934, idem, f. 146.

9. Cf. nota I.G.J. nr. 352/17.V.1935, idem, dosar 2/1935, f. 78.

10. Cf. adresa Preturii cu nr. 1226/16.VIII.1935, loc. cit., dosar 59, f. 6.

11. Cf. scrisoare de mulțumire cu nr. 123/7.V.1935, idem, dosar 59, f. 52.

12. Cf. idem, nr. 121/3.V.1935, idem, f. 56. Cele donate se adăugau paletelor pictorului (probabil ultima) și unui număr de 5 volume din biblioteca acestuia, dăruite cu un an în urmă de Elvira ing. Kofcinski ; cf. idem, nr. 69/14.XI.1934, dosar 58, f. 9.

13. Cf. idem, nr. 316/17.IX.1935, idem, f. 112.

14. Cf. idem, nr. 83/29.III.1935, idem, f. 119.

15. Cf. idem, nr. 220/11.VII.1935, idem, f. 122.

lucrări semnate de I. Teodorescu-Sion, N. Dărăscu, Steriade, Ionescu-Sion ș.a.¹⁶

Datorită legăturilor lui Saint-Georges cu farmaciștii Albert Hossu (Băile Herculane), Kessler (Câmpina), S. Konya (Iași), Johann Binder von Langerfeld (Botoșani), I. Harovitz (Roman), Elena Weltz (Pitești) s-au salvat multe valori legate de acest domeniu. Aceasta și pentru că, muzeograful Al. Saint-Georges știa că „nouă ne incumbă sarcina de a nu lăsa să se piardă (și în familii cu timpul se pierd toate cu siguranță) amintirea oamenilor și familiilor, care au însemnat ceva în țara aceasta.”¹⁷

În 1936 au intrat în muzeu arhivele general C. Coandă, Matei Caragiale, George Sion, Miltiade Mărculescu, Eugen Voinescu, C.C. Bacalbașa. Tot atunci profesorul Pericle Papahagi de la Silistra a oferit tot acestui muzeu colecția sa numismatică bogată și reprezentativă, conținând inclusiv un mare tezaur de monezi bulgare.

Prin donația lui Al. Iliș Istrati Dabija a intrat în colecții portretul lui Grigore D. Ghica (litografie de Aug. Steiner, executată la Stabilimentul G. Wonenberg din București).¹⁸ Elena Florescu a dăruit o statuie de bronz a principelui Carol Anton de Hohenzollern (realizată de Doondorf), primită de soțul ei, generalul Ion Florescu de la regele Ferdinand.¹⁹

Între darurile excepționale din 1937 figurează cel al Elenei Odobescu: documente de botez, fotografii vechi și 5 albume cu desene (351 de portrete).²⁰

Principesei Catherine Bibescu i se datorează donarea peceții în ceară a principelui G.D. Bibescu (bunicul său), ca și scrisori de la Anna de Noailles.²¹ În urma persuasivei insistențe a lui Saint-Georges, Lucie Clemencet Laurian (fica lui August Treboniu Laurian) și Alice Leon Lahovary au donat muzeului portretele pictate în ulei ale donatoarelor (de Diogène Ulysse Napoleon Maillart), premiat la Roma și prin nepoata sa, Lucia Boteanu, a donat bustul în ipsos și portretul în ulei al bunicului, *August Treboniu Laurian* de C. Storck, respectiv de S. Henția, alături de documente personale, o hartă a Daciei (1868, atelier M.A. Baer), ziarul „România liberă” (1877), al cărui director fusese Laurian,²² toate fiind aduse în țară de la Paris, prin Casa Schenker.

De la C.I. Iacoban din Botoșani a primit muzeul, în 1937, 18 documente ce-i

16. Cf. idem, nr. 298/2.IX.1935, idem, f. 139.

17. Vezi scrisoare de mulțumire către Elena Weltz, nr. 78/20.III.1935, loc. cit., inv. 617, dosar 2/1935, f. 118.

18. Cf. scrisoarea de mulțumire a Muzeului Al.S. Georges, nr. 226/31.VIII.1936, loc. cit., inv. 617, dosar 60/1936, f. 11.

19. Cf. scrisoare cu nr. 310/19.XI.1936, idem, f.28.

20. Cf. loc. cit., scrisoare de mulțumire din 26.IV.1937, inv. 1126, dosar XV/9, f. 221.

21. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 371/22.XI.1937, loc. cit., dosar 61, f. 101.

22. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 189/14.IV.1938, idem, dosar 62, f. 82. Între documente erau diploma în filozofie (1855), diploma de agă (1855) și cea de naturalizare ca cetățean român (20.I.1862) a lui A.T. Laurian.

aparținuseră dr. I.Gh. Țânțăreanu, ca și acte de familie ale lui Dim. Pădure, dar mai valoroase decât acestea erau un document pe pergament semnat de către domnitorul Vasile Lupu la Iași, în aprilie 1639, privitor la Molnița de lângă Cernăuți, cu pecete și șnur, și o pecete de ceară a aceluiași domnitor datată 1634.²³

8 monede de bronz romane imperiale, 4 bizantine și una orientală, ce proveneau de la Ișalnița și mănăstirea Gura Motrului au fost donate de Ioan Iuster din București. Pentru gestul său, Al. Saint-Georges i-a mulțumit căci acele monede prezentau „un dublu înțeles pentru studiul istoriei și al numismaticei, tezaurele monetare găsite pe teritoriul țării noastre ajută la precizarea în timp și loc a diverselor ocupații sau influențe străine pe pământul astăzi românesc, precum și studiul economic și comercial al strămoșilor noștri în acele vremuri.”²⁴

Toate medaliile bătute la Monetăria Națională și semnate de Ion Jalea și C. Stănescu au intrat în muzeu după 1938. I. Iordan, gravorul șef de la Monetărie, dar și Haralambie Ionescu și Gege Pandle, sculptori tot aici, s-au îngrijit ca până și însemnele legionare să intre în patrimoniul muzeal.

„Universul” din 3 mai 1938 anunța donarea de către Alexandru de Linche de Moissac a 2.017 documente referitoare la familia boierești, 817 fotografii, 251 reviste, o acuarelă de L. Basarab reprezentându-l pe Filip Lenș, mare logofăt al dreptății din Țara Românească, bunic al donatorului. Același ziar a făcut cunoscută — la 19 martie 1938 — donația doamnei Severa Ștefan Sihleanu: bustul de marmură *I.C.Brătianu* (realizat de Ioan Georgescu, 1891), comandat și plătit de Ștefan Sihleanu.

Demersul muzeului către primării a dat roade, multe autorități donând documente și obiecte cu caracter istoric. De la Salonta (Bihor), primăria a donat 32 de sigilii cu inscripții ungurești, ca și documente de la 1827, 1842, 1845, 1848/49.²⁵ Primăria Aradului intenționa să doneze chiar colecțiile muzeului revoluției maghiare de la 1848/49, intenție oprită din motive financiare!

De la Bazargic, prin Ioan Th. Jereghie, muzeul a primit: o copie a fotografiei Capului Caliacra (1870), publicată în „Cumhuriet” nr. 3211/1933; o fotografie a monumentului dedicat lui Nicolae Filipescu la Bazargic (1938, opera lui O. Spaethe), ridicat prin contribuția comitetului școlar al Liceului „N. Filipescu” din localitate; pecetea satului Ismail; fotografii cu monumente din Balcic din 1914 și mai multe manifeste bulgărești.²⁶ Unui antreprenor român de la Balcic, Gr. Coja, Saint-Georges i-a amintit în acea vară că-i promisese o mică colecție numismatică, iar lui Ibrahim Carbon i-a mulțumit pentru o oca turcească veche datată 1230, ca și consulului

23. Vezi scrisoare de mulțumire, nr. 137/5.V.1937, loc. cit., dosar 61, f. 39.

24. Cf. scrisoare de mulțumire cu nr. 177/17.VI.1937, loc. cit., dosar 61, f. 33.

25. Cf. adresele Primăriei Salonta, cu nr. 2146/9 și 11.V.1938, loc. cit., dosar 61, f. 4, 6.

26. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 328/29.VIII.1938, loc. cit., dosar 62, f. 20.

Greciei de la Balcic, Panaghis Cambitis, care-i trimisese mai multe monede grecești, romane, bizantine și turcești.²⁷

Prin Abdul Hafuz Rahim și Halip Iusuf Menliban (acesta era slujitor la geamia din Balcic), directorul muzeului bucureștean a făcut demersuri ca dr. Arghiriu să-și doneze colecția, obținând totodată —datorită celor doi de mai sus— fotografii vechi (între care una cu Abdul Rahman la geamia regală din Constanța, 1928), ba chiar și un manuscris turcesc din 1174 de Melheme Giuri.²⁸

14 documente vechi turcești provin de la Ștefan Bacărdjev din Balcic, conținând informații asupra unor titluri de proprietate, iar Assan Bekir Celil, tot din Balcic, a trimis o monedă de bronz din epoca Filip și un accesoriu de Coran; alte 8 documente vechi turcești fuseseră trimise de Aka T. Mustafa din Balcic.²⁹ La fel, două documente vechi turcești au fost procurate de Aziz Suleiman / Tatar Suinciuc din Caliacra.³⁰

Pe Ahmed Hafuz Abdul Rahim din Balcic, Al. Saint-Georges l-a identificat prin 1937, ajungând să-i fie un furnizor apreciat. Pe el l-a anunțat că prefectul de Caliacra a dat ordin expres primăriei din Cavarna să se îngrijească de hrana bătrânului Sevke Halil și că Trandafir Mihail din Balcic i-a promis noi acte, pe care să i le trimită prin Rahim la București. Și tot acestuia îi reamintește la 22 august 1939 că un cojocar, pe nume Marinoff, i-a promis o tamburină, o tobă și un arșin de lemn.³¹

Tot din județul Durostor proveneau 5 documente turcești, dăruite la 26 iunie 1933 de căpitanul medic Petre Botez, care lucra la Spitalul din Silistra.³²

Un document turcesc și 5 monede vechi s-au adăugat colecțiilor, în 1939, venind de la Nicola Drumeff din Bazargic.³³

Cunoaștem acum mai multe despre arhitectul Edmond van Saahen Algi studiind donația făcută de vara acestuia, Lilly de Culmer. Astfel un portret de Valdo Barbey (1909) ni-l prezintă pe tânărul care a proiectat Palatul Ligii Națiunilor (1927), Academia de Studii Comerciale și Industriale (1923), Pavilionul României la Paris (1937), sala mare a Palatului Telefoanelor (1931), interiorul palatului Chrisovelloni și Casa Ciolac-Antici (Belgrad) și a dobândit calificativul „onorabil” pentru schițele sale prezentate la concursul pentru Sala Dalles.³⁴

Nu e lipsit de interes să cunoaștem că Iosif Iser a fost un asiduu donator. Numai în 1939 el a îmbogățit patrimoniul muzeului cu lucrări de autor (*Pictorul Pascin*

27. Cf. scrisorile nr. 333, 327/ și 329/29.VIII.1938, idem, f. 54, 74, 77.

28. Cf. scrisorile nr. 326/29.VIII și 361/23.IX.1938, idem, f. 100, 101.

29. Vezi scrisorile cu nr. 291, 292/22.VIII, 284/18.VIII.1939, dosar 63, f. 116, 120, 124.

30. Cf. scrisoare nr. 290/22.VIII.1939, idem, f. 117.

31. Cf. scrisorile nr. 287/21.VIII și 288/22.VIII.1939, idem, f. 126–127.

32. Cf. act de donație, loc. cit., inv. 617, dosar 1/1934, f. 148.

33. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 293/22.VIII.1939, dosar 63, f. 65.

34. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 207/11.XI.1939, dosar 63, f. 74.

din București, 1908, desen), *Pisica „Katzu”* (1939), adăugându-le paleta sa (1924), două desene ale lui Desirée Iser, atestatul său școlar de la München, plus multe cataloage și reviste.³⁵ Nici că scriitorul Gala Galaction a fost, de asemenea, un convins sprijinitor al muzeului, dăruind portretul său (ulei, de N. Tonitza), o gravură de N. Vermont (*Autoportret*) și un *portret* a lui David Lang din Praga (desen, 1937).³⁶ La fel a procedat și Ion Dimitriu Bârlad, oferind busturile în ipsos ale lui *I. Brătescu-Voinești* (1920), *C. Negruzzi* (1927), *Prof. I. Paul* (1926), *C. Nottara* (1920), *gral. I. Florescu* (1935), medalia *Mitropolit Nectarie* (1924), basoreliefurile *Prof. N. Dumitrescu* (de la Tinerimea Română), *Prof. I. Scriban* (1938), *Autoportret* (1929) și portretul pictorului *Ilie Constantin* (1915).³⁷

Sibianul Hans Hermann a donat, de asemenea, gravurile *Matei Corvin* (Cluj, 1926) și *Casa Sfaturii* (Brașov, 1938).³⁸

Iată că artiștii nu au rămas indiferenți chemărilor lui Al. Saint-Georges.

După mai multe vizite în Basarabia, Al. Saint-Georges și-a propus să completeze colecțiile cu lucrări ce reprezentau protipendada provinciei. În acest scop a intrat în strânse legături cu Pavel M. Krupensky și fratele acestuia, Nicolae; unii dintre ultimii mareașali ai nobilimii de la Hotin, care au agreeat donarea unor gravuri și picturi reprezentându-i pe cei din familia imperială rusă și pe mareașalii nobilimii moldave. De la moșia Pavlovskia și respectiv de la Romancăuți, cei doi frați au corespondat cu Al. Saint-Georges pregătind, în 1939, lucrările promise.³⁹ Din scrisorile acestuia din urmă rezultă că — în vara aceluia an — se așteptau „cu nerăbdare” la București cele 8 portrete în ulei ale mareașalilor moldoveni și alte 8 stampe reprezentându-i pe țarii Rusiei.

La sfârșit de an, muzeul a confirmat primirea a 14 lucrări care aparținuseră fostului club al nobilimii de la Hotin, rămânând încă în discuție alte donații ce vizau — de data aceasta — familia Donici de la Dubăsari.⁴⁰ De la Maria N. Donici muzeul conta pe ceea ce se promisese: două costume vechi (sec. XIX) și o trăsură. Mulțumirile adresate lui Pavel M. Krupensky la 15 decembrie 1939 confirmă din plin un gest de mare generozitate și, totodată, arată interesul cultural modern al colecționarului și muzeologului bucureștean.

Olga Grecianu a donat, la rândul-i, lucrarea *Cap de domniță*, care fusese expusă

35. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 189/30.V.1939, loc. cit., dosar 63, f. 43.

36. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 215/20.VI.1939, idem, f. 60.

37. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 99/20.III.1939, idem, f. 69.

38. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 72/1.III.1939, idem, f. 72.

39. Cf. scrisorile către Al. Saint-Georges din 11.VII și 9.X.1939 ale lui Pavel și, respectiv, Nicolae M. Krupensky, loc. cit., dosar 63, f. 22, 24.

40. Scrisorile lui Al. S. Georges din 14.VII, 8.VIII, 20.IX, 4.X, 15.XII.1939 către Nicolae și Pavel Krupensky, în loc. cit., idem, f. 34, 36, 37, 38, 39.

în 1937. A revenit apoi în 1939, dăruind doi denari romani și volumele de autor *Bucarest et ses environs* (1928), *București* (1929), *Compoziția murală* (1935), *Cula din Măldărești* (1937), *Specificul național în pictură*.⁴¹

La jumătatea anului 1939, presa înregistra peste 100 de donatori la muzeul amintit: de la Boris Caragea, Cecilia Cuțescu-Storck, Ovid Densusianu, I.Dimitriu Bârlad, Gala Galaction, Olga Greceanu, Ionel Ioanid, Ion Jalea, Mihai Onofrei, Ion Sân Giorgiu, Al. Severin, Rudolf Schweitzer-Cumpăna la Ministerul Muncii, Societatea „Furnica”, Liceul Comercial din Chișinău, teatrele naționale de la Cluj și Iași etc.⁴²

Spre sfârșitul anului, donatorilor li s-au adăugat Agenția de Publicitate Rudolf Mosse, Comandamentul Pompierilor Militari, Direcția Generală C.F.R., Opera Română din Cluj, Comitetul de Organizare a Lunii Bucureștilor, amiralul Corneliu Buchholz și a.⁴³

După 1930 aceste legături ale lui Saint-Georges s-au extins asupra întregului Cadrilater, așa că Drumeff din Bazargic i-a mai trimis o monedă de bronz Crispus și alta Maximus.⁴⁴ Al. Saint-Georges i-a mulțumit — la 20 august 1940— primarului Balcicului, Octavian Moșescu, care a donat muzeului bucureștean un dosar cu acte vechi, dar și medaliile de bronz dedicate ridicării digului „Carol al II-lea” și edificării bisericii Stela Maris, bătute în același an.⁴⁵

Relațiile lui Saint-Georges cu centrul artistic patronat de regina Maria la Balcic sunt frecvente și fructuoase. Acolo s-au stabilit legături trainice cu furnizori pricepuți, care au adunat obiecte valoroase pentru muzeul din București. Iată ce-i scria, la 10 iulie 1940, unul dintre aceștia, A. Hafuz Rahim: „Am trimis de trei ori scrisoarea că am primit una mie lei de la dv. De două ore (sic !) am vizitat satele și am dat bani să-mi găsească moneti vechi, astăzi am primit o scrisoare de la un sat turcesc că a luat niște monete pentru noi, dar din cauza ploaiei zilnic, nu mă pot duc. Când să dreptează timpul mă duc.”⁴⁶

Tot din Balcic, ceasornicarul Ahmed H. Abdulrahim i-a scris „în ajunul primăverii”, că urma să iasă „pentru a strânge bani antici”, dar... aștepta bani!⁴⁷ Acest furnizor s-a dovedit și priceput și inteligent în evaluarea realităților. El era îndemnat de Saint-Georges —care-i trimisese 1.000 de lei— să persevereze, căci „din cauza evenimentelor actuale și din lipsă de vizitatori prețul monetelor este scăzut

41. Cf. scrisoare de mulțumire, nr. 411/14.XII.1937, loc. cit., dosar 61, f. 50, respectiv nr. 77/1.III.1939, dosar 63, f. 56.

42. Vezi „România”, 17.VII.1939.

43. „România”, 26.XI.1939.

44. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 261/27.VIII.1940, idem, f. 60.

45. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 241/20.VIII.1940, idem, dosar 80, f. 18.

46. În carte poștală, Balcic, 10.VII.1940, loc. cit., dosar 64, f. 13.

47. Cf. scrisoare, Balcic, 22.III.1940, idem, f. 24.

considerabil”, scontând „că ne veți găsi lucruri interesante și la prețuri mai scăzute decât în anii trecuți”, doar că trebuia să fie activ „înaintea sosirii sezonistilor”.⁴⁸ Muzeul urmărea să-și completeze colecțiile mai ales cu monede grecești bătute la Tomis, Callatis, Dionysopolis, Istros.

În schimb, preotul Ilie I. Îmbrescu de la catedrala Sf. Maria din Balcic, a donat muzeului volumele de muzică bisericească (Tipografia N. Triandafil, București, 1847), o călămară de brâu turcească, ca și harta județului Caliacra (1938).⁴⁹

De la Celal Asan Bekir, patron la cafeneaua turcească, proveneau un taler Ferdinand, o monedă turcească de alamă (1223) și alta de argint (1223), apoi o carte veche de cult musulman, o „limbă” de pantofi din bronz reprezentând un tânăr ce ținea un cal de dârlogi.⁵⁰

La rândul său, căpitanul portului Balcic, G.Barozzi, a dăruit muzeului tabloul în ulei, *Coasta de argint*. Balcic – Caliacra – Ecrene de Ionescu-Doru, și un *Register* 1925/26, vol. I-II Lloyd's Register of Shipping London – Joint Danube and Black Sea, Shipping Agencies.⁵¹

De la profesorul Dimitrie S. Athanasov (Gimnaziul particular bulgar din Balcic) au intrat în patrimoniul muzeului bucureștean: o ștampilă a Constituției Bulgariei (Balcic, 1920–1928), insigna Companiei 11 grăniceri bulgari de la Balcic, o monedă de bronz bizantină (epoca împăratului Leon), statutele Asociației culturale bulgare și a Asociației doamnelor bulgare de la Balcic, mai multe reviste și ziare.⁵²

Completând parcă lotul acesta, Elena Anton a dăruit schița *Macedonean*, care prezenta un tânăr din comuna Regina Maria de lângă Balcic, și care a fost prezentată la salonul de pictură din 1940 (catalog nr. 5).⁵³

Scopul demersurilor lui Saint-Georges este unul onest și e clar expus într-o scrisoare din 26 august 1940 către muftiul județului Caliacra. Pe acesta-l întâlnise la Bazargic, cu două zile mai înainte, și l-a rugat să transmită muzeului piese privind trecutul istoric, artistico-cultural și religios al populației musulmane din Cadrilater, pentru a fi puse „la dispoziția cercetătorilor și savanților servind a dovedi vechimea elementului turcesc în acel ținut.”⁵⁴ Procedeu l-a explicat și celor din județul Durostor, de la Silistra, insistând pe interesul muzeal pentru inscripții, monede, documente, fotografii de monumente și de oameni în costum oriental, de personalități. Primind

48. Cf. scrisorile Al. Saint-Georges nr. 147/23.V, 195/25.VI și 206/9.VII.1940, idem, f. 104, 105, 106.

49. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 257/27.VIII.1940, idem, f. 37.

50. Cf. scrisori de mulțumire nr. 239/20.VIII și 243/20.VIII.1940, idem, f. 89–90. Datarea monezilor este conform cronologiei musulmane.

51. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 258/27.VIII.1940, idem, f. 91.

52. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 259/27.VIII.1940, idem, f. 95.

53. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 164/3.VI.1940, idem, f. 97.

54. Vezi scrisorile pentru cei doi muftii, nr. 246–247/26.VIII.1940, loc. cit., dosar 80, f. 24–25.

numeroase asemenea mărturii — chiar costume vechi de hoga — muzeul bucureștean și-a îmbogățit mult colecțiile orientale.

Drumul recent al lui Saint-Georges la Balcic — mai făcuse altul în iunie 1938, LARES punându-i la dispoziție gratuit biletele de avion — s-a dovedit de mare folos, recuperând importante mărturii culturale pe seama muzeului său.

Donația din 1939 a turcului Ahmet Rahim, ceasornicar din Balcic, (două arșine turcești din lemn și o pecete de metal datată 1292 cu numele Hafize), era condiționată doar de „un pantalon, o haină și o pereche de ghetе”⁵⁵, iar cea a plugarului Mechmet Islam din Vulturești – Caliacra: o monedă din bronz turnată la Tomis (epoca Gordianus) nu avea nici o clauză.⁵⁶ Trandafir N. Mihail din Balcic a fost mai generos, trimițând 23 de acte vechi turcești ce aparținuseră bunicului său, Tranul Iani.⁵⁷

Direcția Generală a Poliției și Siguranța Statului a transmis muzeului un lot de 150 monede turcești descoperite la Piatra (comuna Sibioara, jud. Constanța).⁵⁸

Din solidaritate muzeală, Al. Saint-Georges a cerut primarului municipiului Buzău să-l sprijine pe pictorul Dan Băjenaru (proprietar în județ), care voia să facă, pe socoteala sa, un muzeu în care să-și prezinte opera. Nu solicita în schimb decât să i se ofere spațiul necesar iar el să fie numit director, or „dorința de a contribui la dezvoltarea culturii orașului”, prin muzeul respectiv, apărea ca demnă de tot sprijinul.⁵⁹

Adeseori în practicile culturale din acea vreme întâlnim cazul unor testamente „culturale”. Astfel, Marieta Claudian a îndeplinit dorința fiului ei, Al. Christian Tell, dăruind muzeului busturile lui Christian Tell și Tarsița Tell, executate de Ion Georgescu.⁶⁰

D. Ghiață-Colibași n-a rămas mai prejos altora, donând tabloul *Pacea eternă* (ulei, 1929), ce reprezenta cimitirul din Turnu Severin și care a fost expus în 1940 la Ateneul Român.⁶¹ Sculptorul Céline Emilian, la rândul-i, a oferit macheta în ghips a monumentului *Armand Călinescu* (partea de arhitectură semnată de Radu Dudesco), care a participat la Salonul oficial și concursul din 20 ianuarie 1940. Le-a adăugat, în același an, desenele *Cap de expresie* (semnat Kertesz, respectiv Ștefan Emilian Kertesz, student al Școlii de Belle Arte din Viena, bunicul donatoarei), apoi *Interior de palat* (1847), semnat Emilian (1847). A revenit și cu donarea arhivei Cornelia Șt.

55. Cf. loc. cit., inv. 617, dosar 6/1939, f. 42–43.

56. Idem, datată 16.VIII.1939, f. 85.

57. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 289/22.VIII.1939, idem, f. 153.

58. Cf. scrisoarea către Direcția Siguranței – Afacerile Judiciare nr. 268/30.VIII.1940, loc. cit., dosar 80, f. 20.

59. Cf. adresa Muzeului Al. Saint-Georges nr. 18/13.I.1940, loc. cit., dosar 80, f. 13.

60. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 30/1.II.1940, loc. cit., dosar 64, f. 72.

61. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 66/12.III.1940, loc. cit., dosar 64, f. 47.

Emilian (mama artistei), adăugând totodată prima sa lucrare de artist, *Bobby*, masca în bronz a lui *Armand Călinescu* și 82 de broșuri diferite.⁶²

În 1940 Lucia Demetriad-Bălăcescu a dăruit muzeului 9 lucrări de sculptură, între care figura și bustul lui *George Severeanu* (de Cecilia Storck), al cărui nepotă era.⁶³ Iată dovada unei adevărate „încrengături” de mecenati, căreia i se datorează multe din bogățiile capitalei.

Ce altceva mai donau cei interesați de memoria lor și a familiilor cărora le aparțineau, despărțindu-se de obiecte dragi, personale?

De pildă, Marica Mateiu I. Caragiale a dăruit invitații la diverse ocazii, găsite în arhiva tatălui ei (poetul C. Sion), apoi lucrări de pictură și chiar o cheie veche!⁶⁴

Margareta dr. Brătianu le-a donat bustul în bronz al amiralului N. Demetrescu-Maică, comandantul flotei românești în anii 1874–1888, o remarcabilă lucrare semnată de Zoe Băicoianu.⁶⁵

Așa cum se poate observa unele —cele mai multe— dintre donații au un profund caracter memorial și o mare valoare sentimentală, donatorii despărțindu-se de ele doar pentru a nemuri oameni dragi și clipe de neuitat. Asupra conștiinței lor merită să medităm!

Lia Vintilă I.C. Brătianu a donat, de asemenea, o lucrare de mare valoare sentimentală și memorială: portretul în ulei al lui *I.C. Brătianu*, încheiat de G. Popovici la 9 februarie 1883 și inscripționat „Marele patriot I.C. Brătianu, succesorului său D.A. Sturdza. Suvenir. 4 Decembrie 1886, din partea P.S. Parthenie, Episcopul Dunării de Jos (Reședința Galați)”.⁶⁶ Așa cum rezultă din text, gesturile romantice ale sfârșitului de veac erau la modă!

Céline Emilian a revenit și le-a mai dăruit și în 1941 un basorelief în gips (30 x 30 cm), care-l reprezenta pe arh. Edmond van Saaner-Algi, iar sculptorul George Dimitriu o lucrare în ulei, respectiv un prapor de la Drăguș (sec. XIX), reprezentând *Punerea în mormânt și Învierea Domnului*.⁶⁷

La fel și Michaela Eleutheriade a donat un *Autoportret* (cărbune 1940), considerând muzeul locul cel mai potrivit să îl păstreze.⁶⁸

62. Cf. scrisori de mulțumire nr. 61/4.III, 150/28.V, 163/1.VI.1940, idem, f. 54, 55, 56.

63. Cf. scrisori de mulțumire nr. 366/2.XII.1940, loc. cit., doar 66, f. 60.

64. Vezi scrisoare de mulțumire nr. 113/6.V.1940, loc. cit., dosar 64, f. 76.

65. Vezi scrisoare de mulțumire nr. 184/18.VI.1940, idem, f. 82.

66. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 409/21.X.1941, loc. cit., dosar 66, f. 88.

67. Cf. scrisori de mulțumire nr. 231/4.VII și nr. 290/5.VIII.1941, loc. cit., dosar 66, f. 53, 58. Praporul în cuuză l-a salvat artistul din biserica veche de lemn din așezarea făgărășeană, poate în timpul participării la campaniile sociologice. Încă în 1939 el donase manuscrisul *Rugăciune* al pr. Spiridon Iurcovan din Drăguș (1836).

68. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 444/17.XI.1941, idem, f. 54.

O donație consistentă a făcut Natalia Culcer: tablourilor în ulei semnate de Sava Henția (*Tache Urlățianu*, 75 x 60 cm; *Barbu Lăutaru*, 45 x 31 cm; *Cuza Vodă*, 33 x 19 cm; *Turnul Colței*, 33 x 20 cm), lucrări cărora li se adăugau *Cap* (gips, 38 cm) de sculptorul D. Mățăoanu, un pumnal turcesc, 11 monede vechi, un album cu 68 de fotografii ce aparținuse tatălui donatoarei (cpt. V. Doiculescu), un cot de fier din Muntenia, un fier de călcat, programul muzical al banchetului col. Z. Boerescu din 16 aprilie 1898 (oferit de ofițerii Regimentului „Mihai Viteazul”) și două cărți interesante – *Uă preumblare pe Munți sau lumea reală și lumea ideală* (de C.D. Aricescu, București, 1872) și *Dicționar Româno-Rus* (autor P.I. Velovici, Galați, 1919).⁶⁹

Interes mare a prezentat donația consistentă a lui George Chirovici, conținând: un pergament gen hrisov, semnat de cei 400 de participanți la Congresul interparlamentar ținut în România; reclamele pentru stațiunile Călimănești – Căciulata și Sinaia, pentru Fabrica de ciorapi Monica, afișele expoziției etnografice și industriale de la Târgul Moșilor (1926) și pentru Constanța – Mamaia (1934), schițe pentru expoziția Cărții (1939), pentru Librăria FCR, pentru Creditul Minier, pentru Cercetași, planurile Fermei „Ada” a lui Adrian Scărlătescu din Băneasa, proiectele mausoleului din Țigănești, a monumentului eroilor de la Ștorobăneasa (Teleorman), toate lucrări ale artistului, iar în plus o plachetă în bronz cu portret *Tache Ionescu* (de G. Stănescu, 1912).⁷⁰

Alți artiști își adaugă donațiile în 1941: Anton Kaindl le-a dăruit trei gravuri (*ex libris* Raymundi Netzhammer, 1923; felicitare cu cruci de lemn vechi, 1932; felicitare de Paști —Hristos a înviat—, cu biserici de sat); Pan Ioanid a donat medalia de bronz dobândită la Școala de Belle Arte pentru desenul *Bust antic* (1896) și o mapă cu manuscrise ale poetului Haralamb Luca.⁷¹

Nici descendenții sau rudele artiștilor nu ocolesc muzeul: C.P. Iorgulescu lasă acestuia masca de bronz (de C. Medrea) a pictorului P. Iorgulescu, iar arh. P.I. Georgescu-Rachtivanu o scrisoare a sculptorului Ion Georgescu către soție (Alexandrina I. Georgescu, născută Rachtivanu), din 22 iulie 1884, trimisă de la Târnovo, unde artistul instala statuia mitropolitului Bulgariei.⁷²

Doar prin asemenea gesturi culturale istoria și istoria artei au dobândit substanță, oferind generațiilor de cercetători materia valoroasă de studiu. Poate că și un exemplu de comportament civic!

În februarie 1942 s-a publicat din nou lista donatorilor, parcă mai mulți ca

69. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 242/9.VII.1941, idem, f. 62.

70. Cf. scrisori de mulțumire nr. 17/17.I.1941 și 167/15.V.1941, idem, f. 73, 74.

71. Cf. scrisori de mulțumire nr. 285/4.VIII.1941, 392/7.X, f. 28, 33.

72. Cf. scrisori de mulțumire nr. 173/20.V.1941 și nr. 165/12.IV.1941, loc. cit., dosar 66, f. 30, 34.

altădată: Arutian Avakian, C.I. Băicoianu, Aristide Basilescu, Victor I. Bilciurescu, Mia V. Branisce, Lia Vintilă Brătianu, G. Chirovici, Iliana Ciolaco, Emil Condurachi, George Dimitriu, Michaela Eleutheriade, Céline Emilian, Wilhelm Fildermann, George Fotino, Nicolae Germani, D. Iov, Anton Kaindl, Letiția P. Lucasievici, Zoe Mano, C. Moisil, Adina Paula Moscu, Ștefan Neagoe, Ion D. Odor, Maria I. Panaitescu, A. Sacerdoțeanu, Ion Sava, Al. Poitevin-Scheletti, Corneliu Secășeanu, T. Tascian, Păstorel Teodoreanu, Emil Vârtosu, Ion I. Vlădoianu au ținut să-și aducă obolul pentru muzeu. Mulți dintre ei n-o făceau întâia oară, iar câteva instituții (Banca Națională, Direcția Generală a Teatrelor și Operelor, Institutul Central de Statistică, Judecătoria Geoagiu, Marele Cartier General – Secția Propagandă, Ministerul Aerului și Marinei, cele ale Economiei Naționale, Justiției, Internelor și Propagandei, Opera Română, O.N.T., prefecturile de Bălți, Ismail și Orhei, Președinția Consiliului de Miniștri, revistele „Porunca Vremii” și „Muncitorul român”, Societățile „Mica” și cea a „Arhitecților”) li s-au adăugat.⁷³

Céline Emilian a revenit cu o altă donație în 1942. Pe lângă un desen propriu în cărbune, *Nud de femeie* (64 x 49 cm, 1940) și un desen în peniță, *Retour des Champs*, de fapt o schiță de statueta, a adăugat tabloul în ulei pe pânză, *Biserica din Sibiu* (49 x 53 cm, 1930), semnat de mama ei, profesoara de pictură Cornelia Emilian, la fel și o monedă de bronz scitică, iar alta callatiană, ambele găsite de artistă la Mangalia.⁷⁴

Nu de puține ori i s-au cerut muzeului să ateste, prin documentele ce le deținea, titluri, moșteniri, descendențe sau origini etnice. Mai ales în anii '40, asemenea servicii ajung a fi frecvente.

De pildă, George Trancu a mulțumit conducerii muzeului că i s-a trimis copia unui document din 14 aprilie 1613, în cuprinsul căruia era amintit numele familiei sale, „aceasta dovedind odată mai mult cât de utile sau prețioase sunt colecțiunile Muzeului dvs. pe care cu atîta rîvnă și desinteresare le strîngeți.”⁷⁵

Întrucât i s-a răspuns prompt la cererea de a i se elibera o copie după certificatul de absolvire a Academiei de Arte Frumoase din München —unde a fost „zeugnisch der studierende der Akademie”—, absolvită în 1904, Iosif Iser s-a revanșat donând muzeului ordinul bulgar Serviciul credincios (1891), în grad de ofițer, acordat bunicului soției sale, dr. Kugel, primul medic oftalmolog din România.⁷⁶

În acei ani dificili, Arétie M. Demetrian și-a înscris, de asemenea, numele printre donatorii cei mai generoși, îmbogățind muzeul cu lucrări semnate de M. Teișanu,

73. Cf. „Basarabia”, 14.II.1942.

74. Cf. scrisori de mulțumire nr. 86/18.VI, 292/22.VI, 319/7.XI.1942, loc. cit., dosar 66, f. 61, 62, 63.

75. Cf. scrisoare, București, str. Smârdan 3, 19.I.1942, loc. cit., dosar 66, f. 17.

76. Vezi cererea din București, str. Crăișelor 3, 6.III.1942 și scrisoarea de mulțumire pentru donația făcută, nr. 123/9.III.1942, idem, f. 19, 30.

M. Basarab, I. Köber, Kimon Loghi, V. Teodorov etc., dar și cu planurile moșiilor Silvestri și Câmpeni (1880). Între lucrările donate în mai multe reprize figurau: tablourile în ulei *Costache Mladec* (bunicul donatoarei din Craiova), *Maria Mladec* (bunica donatoarei) și propriul său portret lucrat de R. Petelenz; apoi bustul lui *Sissi Stephanidi* (fiica donatoarei) executat de D. Mățăoanu (1916); s-au adăugat picturile *Tătar din Dobrogea* (I. Iser), *Vapor* (P. Yorgulescu-Yor), *Casă albă* (creion, Horia Teodoru, 1929), *Pod pe Sena* (I. Iser), *Nud de femeie* (desen în cărbune, Milița Pătrașcu), *Portret cubist* (de H.N. Maxy, 1924), bustul lui Emil I. Pătrașcu (bronz, Milița Pătrașcu), *Dansatoare* (basorelief în bronz, Milița Pătrașcu), *Statuie în ceară și scoici* (Milița Pătrașcu), *Tors de femeie* (I. Jalea), 17 gravuri cu costume vechi semnate Philippoteux Dupré (Soc. Impr. Bonaventure et Ducessois, 24 x 8 cm), un voluminos album cu 187 de cărți poștale colorate.⁷⁷

Pentru anii războiului asemenea gesturi sunt de reținut nu doar datorită protecției pe care o oferea muzeul ci și încrederii de care acesta s-a bucurat în ochii elitelor.

În anul 1943 muzeul s-a îmbogățit de altfel cu mai multe fonduri de arhivă personală: arhivele Tache Ionescu (donată de Adina Korbut-Woroniecka), Theodor Emandi (donația Elena Emandi), amiral Vasile Ursianu (donația Ancuța P. Năsturel).

Așa cum ne-o arată arhiva, patima colecționării nu l-a părăsit deci pe Al. Saint-Georges nici în timpul războiului, amintind aici doar cele determinate de el în răgazul nefericit al refugiului silit al colecțiilor și adăpostirea lor la Perșani.

Astfel, în 1944 au intrat în patrimoniul muzeal donații excepționale de icoane pe lemn și sticlă, ca și diferite obiecte religioase din Țara Făgărașului. Maria Petru Iacob din minunatul sat făgărașean a dăruit icoanele pe sticlă *Isus pe cruce* și *Sfântul Ioan copil*, iar Maria Horaiaș o icoană, tot pe sticlă, *Sf. Nicolae*. Elisabeta L. Grama a venit cu alta, la fel, reprezentându-i pe *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril*, iar Maria Ilie Gociu, cu una ce-l înfățișa pe *Sf. Haralambie*, în timp ce Eva Goci Stoflescu, a adus icoana *Maica Domnului*. Li s-au adăugat: Eva Moise Finghiș, tot cu o icoană *Maica Domnului*, Victoria Finghiș dăruind o ulcică veche din veacul al XIX-lea; Victoria I. Dan a dăruit icoanele *Sfântul Dimitrie* și *Pomul vieții* iar Maria I. Comardicea icoana *Sf. Nicolae*, în timp ce Valeria Gh. Comardicea icoana pe sticlă *Sf. Paraschiva*, iar Theodora Gh. Comardicea, *Sf. Nicolae* și un parsechim din 1870.

Chiar și notarul locului, I. Chițea, a ținut să dea muzeului manuscrisele protocoalelor comunale din Perșani (1889–1891) și volumele de legi vechi *Fogaras varmegye hivatalis Lapja* din 1905, 1906, 1908, 1911, 1914 și 1915.⁷⁸

77. Despre donație, în scrisorile de mulțumire nr. 117/24.V și 170/4.VIII.1943, loc. cit., dosar 67, f. 22, 26. 78. Vezi, în ordine, scrisorile oficiale de mulțumire pentru donație: nr. 200/2.VIII, 137/3.VII, 233/30.VIII, 198/2.VIII, 159/12.VII, 166/21.VII, 187/22.VII, 171/21.VII, 153/11.VII, 115/14.VI.1944, loc. cit., dosar 68, f. 7, 8, 10, 12, 13, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26.

Ce carismă trebuie să fi avut Al. Saint-Georges de a convins atâția oameni să se despartă de obiecte sacre atât de dragi!! Tot de la Perșani au provenit alte obiecte muzeale, dăruite cu atâta credință de oamenii locului, sigur și pentru a-și asocia gestul lor pios la dramele ce însoțeau războiul încă neîncheiat.

Așa au făcut Thișoara Theohari Ivanciu, care a donat o cruce de os ce provenea de la Ierusalim și reprezenta *Răstignirea și Botezul Domnului* sau Iustin Ilieșiu, donator al cărților sale *Grădina cu flori de toamnă*, *Spre biruință* și *Lîngă hotar*.⁷⁹

Ca să evaluăm amplitudinea demersului muzeografic, mai adăugăm încă la cele de mai sus următoarele donații, tot de la Perșani, dar și din zonă: Elisaveta Gh. Cătoi a dăruit un ulcior de lut vechi, la fel și Gheorghe Gh. Bulenci, în timp ce Cornelia Băția o icoană pe sticlă *Sf. Gheorghe*, dar și călimara Poștei din Perșani (Nicolae C. Băția fiind poștașul localității), o fotografie reprezentând podul vechi de lemn, un ulcior și o strachină de lut ca și un dosar cu acte ale familiei.⁸⁰

Ana Achim Bârsan și Maria Rotfei Urdea din Grid, așezare apropiată de Perșani s-au alăturat donatorilor cu o icoană pe sticlă *Maria cu pruncul* și respectiv, *Sfântul Haralambie*, iar Gheorghe Bârlez din Perșani cu icoana pe sticlă *Sfânta Troiță* și un ulcior din veacul al XIX-lea, în timp ce Rafira Marin Băgăuaru a adăugat tot un ulcior vechi și Maria V. Alecu icoana *Nașterea Domnului*.⁸¹

Carismaticul Al. Saint-Georges i-a convins, iată, pe mulți făgărășeni să îndrepte spre muzeu valori dragi lor, dând astfel, acum, prilej să fie precis încadrate topografic și înscrise într-o arie precisă de proveniență. Rosturile sale în acele locuri ar merita să fie reevaluate, iar istoria artei să restituie proveniența atâtor minunate icoane pe sticlă din Țara Făgărașului care împodobesc acum muzeele bucureștene.

În timpul refugiei, donatorilor li s-au adăugat Ion I. Lupu, tot din Perșani (nr. 87), care a îmbogățit muzeul cu icoana pe sticlă „Răstignirea” (sec. XIX, 15 x 12 cm).⁸² Un confrate, prof. Valer Literat, director al Muzeului din Făgăraș, a îmbogățit biblioteca muzeului bucureștean cu volumele *Cetatea, orașul și Țara Făgărașului* (co-autor cpt. Moise Ionașcu, Făgăraș, 1943), ca și extrasul după studiul său *Din trecutul Bisericii românești din Făgăraș în sec. XVII* („Revista teologică”, 33/1943).⁸³

Tot în 1944, Alexandru Barbu Catargi a venit cu noi donații, în cărți și documente, dar și cu o colecție de 48 de mărturii de botez provenind de la Elena Bibescu, familiile Blaremborg, Berindei, Cantacuzino, Băleanu, Moruzzi, Șuțu, Filipescu, Krețulescu, Ghica, Filitti și Catargi, la care a adăugat uniforma regelui Milan al Serbiei.⁸⁴

79. Cf. în loc. cit., scrisorile de mulțumire, nr. 27/14.VIII și 163/21.VII.1944, dosar 68, f. 4–5.

80. Cf. idem, scrisorile nr. 182/22.VII, 170/21.VII, 160/12.VII.1944, idem, f. 28, 37, 38.

81. Idem, scrisorile cu nr. 230/22.VIII, 140/3.VII, 169/21.VII și 234/30.VIII.1944, idem, f. 40, 41, 43, 47.

82. Cf. loc. cit., inv. 617, dosar 1/1934, f. 116.

83. Cf. scrisoare de mulțumire, în loc. cit., dosar 4/1937, f. 86.

84. Cf. loc. cit., scrisoare nr. 64/22.III.1944, idem, dosar 68, f. 31.

Încheierea războiului i-a adus lui Al. Saint-Georges multe îngrijorări. Disperat, în 1947 el scria Ministerului Artelor: “vă rugăm salvați colecțiile acestui institut, care au fost adunate de subsemnatul timp de patruzeci de ani, cu gândul să pot contribui cu folos pentru cultura acestui popor. Obiectele stau în ploaie și se macină. E păcat de ele!”⁸⁵

În anul următor, în ianuarie 1948 primea donația Constandina C.I. Băicoianu constând într-o bibliotecă bogată și două busturi dar ... muzeul nu avea cu ce să transporte lucrurile! Tot în acea lună, li se oferise pentru achiziție două monede de aur Lisimah, motivându-le astfel cererea de bani adresată Ministerului Artelor și Informațiilor.⁸⁶ Aceluiași minister i-au solicitat suma de 4.000 de lei pentru achiziționarea medalionului Eminescu (teracotă de Ion Georgescu).

Din păcate muzeului nu i s-a dat nici o subvenție, Primăria suportând doar întreținerea casei Manu din Calea Victoriei și a sediului de pe str. Polonă. Muzeul era nepăzit și neîncălzit!

Donațiile „curg” și în anul 1947. Florica N. Lupu-Kostaki le-a dăruit arhiva Titu Maiorescu (256 scrisori și documente datate 1861–1914; 86 documente de la familia Lupu-Kostaki și alte 154 acte de la același emitent datate între 1829 și 1923, apoi peste 330 de scrisori primare, plus 17 fotografii de familie).⁸⁷ Emil Becker, gravorul, a trimis masca mortuară din ipsos a lui Vintilă Brătianu, iar Lilly N. Bălănescu a donat bustul lui C.A. Rosetti (gips, I.Georgescu, 1887), portretul lui Călin Burcă și cel al Ecaterinei Călin Burcă (cărbune, Sava Henția, 1881), bunicii donatoarei, ca și fotografii din Războiul de independență 1877–1878.⁸⁸

Că Muzeul Al. Saint-Georges —o întreprindere privată— era foarte bogat o arată următoarele: organizarea în 1948 a unei mari expoziții dedicate Revoluției de la 1848 nu s-a putut face fără acesta. În colecțiile acestuia existau portretele în ulei ale Anei și Nicolae Ipătescu, bustul în ghips a lui C.A. Rosetti (de I. Georgescu, 1887), portretul gravat al generalului Gh. Magheru (de P. Mateescu, 1848), manuscrisul jurământului guvernului provizoriu (din arhiva Gr. Grădișteanu).⁸⁹

Cercetate la fața locului în octombrie 1948, obiectele cu valoare culturală din palatul Cotroceni au fost cerute de către Al. Saint-Georges pentru a fi expuse în muzeu. Subiectul cererii —refuzată de altfel de Ministerul Artelor și Informațiilor cu nr. 7172/29.XI.1948— l-au format următoarele piese: două uniforme; guler brodat cu stema regală; sabie, stilet, sabie lată cu inscripție; piteni, cravașă; drapel mic

85. Cf. loc. cit., 6/7, dosar 87/1947, f. 164.

86. Idem, dosar 88/1948, f. 12, 17.

87. Cf. scrisoare de mulțumire nr. 306/14.X.1947, loc. cit., dosar 71, f. 12.

88. Cf. scrisori de mulțumire nr. 18/11.III și 206/30.VI.1947, idem, f. 46, 50.

89. *Ibidem* 88/1948, f. 126.

auto cu stema regală; corn de pușcă vechi; două buzdugane de lemn; 8 bastoane; un birou cu stema regală, fotolii și 3 vitrine; 4 lămpi de plafon, 2 candelă de plafon, 4 lămpi de birou, 4 sfeșnice evreiești mari și 4 sfeșnice mici; 6 icoane pe metal, o icoană de lemn mare; triptic; 8 cruci diferite mărimi; 4 cupe de metal; o ladă cu decorații; 27 medalii și insigne, pecete F.M.; cutie cu capac decorat cu castelul Peleş; vas de sticlă pentru parfum; *coup-papier* tip săbioară; 2 clopoței de birou; placă de argint inscripționată; 3 ciocănele; 2 nasturi; cărți, albume, brevete, diplome, fotografii; 4 lăzi.⁹⁰

La început de an 1948, muzeul își îmbogățește colecțiile datorită generozității ambasadorului Mihai Boerescu: sute de scrisori, documente diplomatice, brevete, cărți și broșuri, manuscrise date între 1852 și 1892); a lui Dimitriu Șoimu (721 acte și scrisori date 1610–1940, între care 4 pergamente date 1504, 1515, 1587 și 1588); a dr. Paul Gotcu (256 de scrisori, documente și fotografii, un dosar al restaurării și pictării bisericii de la Durău de către N. Tonitza, însoțit de 8 fotografii cu acesta, cărți și reviste); a lui Fritz Deutsch pentru 40 de scrisori provenind de la familiile Ghica, Sturdza, Bogdan, Știrbei, Balș, Ventura dintre 1865 și 1883; a Ecaterinei Henri Catargi (247 acte și scrisori, brevete din arhiva Catargi date 1898–1940) și un hrisov din 4.I.1805 de la Al. Moruzzi, plus 23 de fotografii privind vizita regelui Ferdinand în Belgia în mai 1924; a Vioricăi Nicolae Filitti [peceți, portretele în ulei ale serdarului Christodor Filitti (1798–1862)] și Zoe Filitti (n. Panaiotti), cel al lui Carol I (de M. Dan, 1866), dosar cu 56 de scrisori și un album cu 28 fotografii; a lui Zoe I. Cămărășescu (plachete, medalii, 68 de acte vechi privind moșiile familiei).⁹¹

Ultimii ani, iată, oferă imaginea unui muzeu spre care elitele îndreptau valori culturale reprezentative. Gestul de donare avea, neîndoielnic, și o altă conotație: certitudinea că bunurile dăruite erau bine păstrate și că acestea vor fi folositoare, astfel protejându-le de amenințările unor vremuri nesigure.

90. Cf. loc. cit., dosar 88/1948, f. 205 v. Cele de mai sus au fost atribuite, probabil, în parte, Muzeului Militar Național, beneficiar al patrimoniului de acest tip atât de la castelul Peleş cât și al Muzeului Al. Saint-Georges, care i-a revenit în 1949.

91. Pentru toate referă scrisorile de mulțumire nr. 20/27.I, 16/27.I, 22/28.I, 34/5.II, 59/12.III, 109/19.IV, 17/18.V.1948, loc. cit., dosar 72, f. 21–24, 26, 28–29, 31, 34, 37, 39.

SUMMARY

The memory of time, space, events, that of personalities of the past can be preserved by objects, reunited in small or large, private or public collections. Museums were born to gather such patrimony items, to prevent them from decaying or getting lost, to make them known. Collectors and curators have worked to build up real treasures for the future, and their role within the human society is vital, as long as society shall be interested in understanding the past - or rather in understanding the present and thinking up the future, in connection with the past.

The paper deals with collectors and donators who have, by their contributions, enriched the cultural heritage of Bucharest.